

**IN DIT NUMMER:**

<b>VOORWOORD</b>	<b>1</b>
<b>AGENDA</b>	<b>1</b>
<b>EXCURSIE LOM-</b>	<b>2</b>
<b>SITUATIE AM-</b>	<b>3</b>
<b>BACHT SCHAAP-</b>	<b>3</b>
<b>NATUURPRO-</b>	<b>4</b>
<b>DUCTIE EN ON-</b>	<b>4</b>
<b>DERNEMEN GAAN</b>	<b>4</b>
<b>PRIMA SAMEN</b>	<b>4</b>
<b>INLOOPAVOND</b>	<b>5</b>
<b>PROJECT OUDE</b>	<b>5</b>
<b>MYCHORRHIZA,</b>	<b>6</b>
<b>DE BODEMMO-</b>	<b>6</b>
<b>COLUMN HENK</b>	<b>6</b>
<b>GASTGEVERS-</b>	<b>7</b>
<b>AVOND UILEN-</b>	<b>7</b>
<b>VOGELS SPOT-</b>	<b>7</b>
<b>TEN IN DE 21<sup>STE</sup></b>	<b>7</b>
<b>WEIDEGANG 2 APRIL</b>	<b>8</b>
<b>FAMILIE SCHEPENS</b>	<b>8</b>
<b>NIEUWS VAN</b>	<b>9</b>
<b>COLLECTIEF</b>	<b>9</b>
<b>MIDDEN BRA-</b>	<b>9</b>
<b>COLOFON</b>	<b>9</b>

**VOORWOORD REDACTIE**

**B**este lezers,

Voor u ligt het voorjaarsnummer van onze nieuwsbrief. We kunnen terugkijken op wederom een milde winter die maar moeilijk op gang kwam. Januari heeft nog een goede poging gedaan om er een ouderwetse ijsstijd van te maken maar zowel februari als maart gaven ook dit jaar niet thuis. Ondanks de matige kou hebben we voldoende vorst gezien om het ongedierte terug te brengen en ook de schaatsliefhebbers hebben de ijzers onder kunnen binden; iedereen tevreden. Ondertussen is de vorst weer uit de grond en het land reeds bemest. Binnenkort kan er weer volop gezaaid gaan worden.

In deze nieuwsbrief weer voor ieder wat wils. Zo brengen we u natuurlijk verslag van de verschillende avonden die de afgelopen maanden door onze vereniging zijn georganiseerd. Mocht u iets gemist hebben dan bent u na het lezen weer volledig bij. Ook de excursie in Lommel hebben we voor u uiteengezet zodat u een impressie krijgt van deze leerzame en gezellige middag in de vloeiveiden van onze Zuiderburen.

Tevens hebben we weer verschillende gastschrijvers bereid gevonden om een bijdrage te leveren aan onze nieuwsbrief.

Rob Schrauwen vertelt iets over Ondernemend Natuurwerk Brabant: hoe kan nieuwe natuur ontwikkeld worden

in Brabant? Daarnaast brengt Waterschap de Dommel u alvast op de hoogte van de aanstaande veranderingen rondom de oude Strijper Aa.

Zoals in de vorige editie al aangegeven, vinden er wat wisselingen plaats in onze redactie. Ton van Dijk heeft, na 10 jaar onderdeel te zijn geweest van de redactie het stokje overgedragen. Wij willen hem namens de redactie ontzettend bedanken voor zijn bijdrage en zijn creativiteit. Dankzij Ton zag de nieuwsbrief er altijd erg strak en professioneel uit. Ton hartelijk bedankt voor je inzet!

Mocht u zelf nog leuke ideeën hebben voor artikeltjes in ons volgende mededelingenblad, schroom dan niet contact met ons op te nemen. Wij vernemen het natuurlijk graag van u.

Veel leesplezier,  
Erik, Henk, Roel, Thijs, Peter en Koen

**AGENDA:**

**25 april**  
Algemene vergadering



De Sint Janskapel bij het ochtendgloren

## Excursie Lommel-Kolonie 4 maart 2017

Op 4 maart organiseerde Natuurwerkgroep van Hei, Het en Hoogeind een Internationale excursie naar de Watering in Lommel-Kolonie in België. Op deze goed bezochte middag zijn we rondgeleid door twee wandelgidsen van Natuurpunt.

De wandeling zou geopend worden met een inleiding, onder het genot van een kop koffie en een stukje Vlaamse vlaai. Door een lichte vertraging en de onzekerheid van het weer die middag, zijn we direct aan de wandel gegaan. In 1850 is hier een doordacht stelsel van sloten en stuwen aangelegd. Deze sloten worden gevoed door het kanaalwater, welke op zijn beurt weer door Maaswater word gevoed.



Groepsfoto in de vloeiveiden



Het water stroomt van de hoofdgrepel naar de kleinere greppels om zo de weide te bevoeien.

Dit slim aangelegde stelsel wordt gebruikt voor het bevoeien van weides. Door een netwerk aan te leggen van steeds kleinere doodlopende slootjes en greppeltjes in de weides vloeit het water naar de lager gelegen greppels en sloten. Het voedsel- en kalkrijke Maaswater vloeit door de graszoden. Voedingsstoffen, zoals kalk, blijven achter op de weides. Het bevoeien werd aanvankelijk gebruikt als belangrijke schakel om woeste heideterreinen te ontginnen. Hooi van vloeiveiden werd gebruikt als veevoer. Met de mest die dit vee produceerde werden voedselarme akkers bemest voor de akkerbouw.

De Watering is een prachtig stukje erfgoed net over de grens van België dat zeker de moeite waard is voor een bezoekje. Tijdens de excursie zagen we al veel krokussen opkomen, een prachtig gezicht. Ook zul je versteld staan van dit vernuftig stukje watermanagement en hooilandbeheer uit die tijd. Vergeet bij een bezoekje aan de Watering niet bij het Natuurhuis binnen te lopen, de vlaai is geweldig!

<https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/vloeiveiden>



Informatiepaneel langs de wandelroute

## SITUATIE AMBACHT SCHAAPHERDER

De Nederlandse schaapsherder heeft het moeilijk in ons land. De huidige snelle tijd lijkt dit ambacht langzaam in te halen. Natuurorganisaties zoals Staatsbosbeheer en Brabants Landschap zijn de belangrijkste opdrachtgevers voor het begrazen van hun heide- en graslandscappen. Sinds enkele jaren verlopen deze opdrachten echter via openbare aanbestedingen, waarbij niet de authentieke herder maar de commerciële begrazingsbedrijven aan het langste eind trekken. Deze bedrijven maken vaak gebruik van uitheemse schapenrassen in plaats van de oude Nederlandse rassen, zoals het Drents Heideschaap, het Groot Heideschaap en het Kempisch Heideschaap. Om te voorkomen dat deze schaapherders, en daarmee hun schapen, uitsterven moet volgens onderzoeksinstituut Alterra worden afgestapt van het systeem van openbare aanbestedingen. In plaats daarvan moeten provincies, welke de indirecte loonheren zijn van de herders, gebruik maken van meerjarige structurele contracten. Als er niets veranderd betekent dit dat er op korte termijn verschillende herdersgezinnen zullen moeten stoppen met hun bedrijf.



Gelukkig is er goed nieuws voor deze archaïsche ondernemers. Sinds december is het ambacht van schaapherder namelijk onderdeel van de Nederlandse cultuur. De herders met traditionele landschaaprasen zijn toegevoegd aan de lijst van immaterieel cultureel erfgoed. De aanvraag was gedaan door het Gilde van Traditionele Schaapherders. Volgens het gilde wordt het ambacht van scheper met oude Nederlandse rassen steeds minder vaak uitgevoerd en is het een bedreigd erfgoed.

Binnenkort brengt Alterra een definitief rapport uit. Het ministerie van Economische Zaken heeft al aangekondigd om het betalingssysteem van de herders te heroverwegen.



*Schapen op de heide*

## Natuurproductie én ondernemen gaan prima samen

**E**en natuurlijk landschap, ontwikkelen van biodiversiteit en agrarisch ondernemen gaan prima samen als we het integraal aanpakken. Samen met de manifestpartners in Noord-Brabant, ontwikkelde ZLTO het concept van het Ondernemende Natuurnetwerk Brabant (ONNB), voorheen de Ondernemende EHS.

### Achtergrond

ONNB is een concept om slimmer en goedkoper de functies en natuuroelen van de ecologische hoofdstructuur te realiseren. Een nieuwe aanpak met draagvlak van de grondbezitters én met oog voor de omgeving. Het verbindt economie met ecologie. Zo staan boeren en tuinders aan de basis van groen leven in Brabant, oogsten ze waardering van de omgeving en kunnen ze toekomstgericht ondernemen. Een sprekende vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen en Natuur inclusieve landbouw.

### Ontwikkelkansen

Het is de bedoeling dat agrariërs delen van het Natuurnetwerk Brabant (NNB), voorheen de ecologische hoofdstructuur (EHS) van de overheid kopen, aan hun landbouwgronden rijgen en gaan beheren. Verspreid over de provincie gaat het om 2.000 hectare grond. Deze gronden liggen nu verspreid, dus om ze op de juiste plaats te krijgen, is kavelruil een onmisbaar instrument, om deze vorm van extensief beheer van landbouwgrond handen en voeten te geven.

Uitgangspunt daarbij is het bereiken van de beoogde natuurwaarde en het behouden van ca. de helft van de agrarische productiewaarde. Dit is met aangepast beheer zonder kunstmest en chemische gewasbescherming te realiseren, waardoor natuurdoelen worden gehaald, maar de productiecapaciteit afneemt. Tegelijkertijd blijft de agrarische bedrijfsvoering in tact en ontstaat er ontwikkelruimte door het beschikbaar krijgen van aanvullende reguliere landbouwgrond als compensatie van de productiederving.

Het areaal aan grond in de provincie blijft met dit concept behouden voor de landbouw 'en biedt nieuwe ontwik-

kelmogelijkheden voor agrarische ondernemers. We hebben het over een heel nieuw verdienmodel.'

Een belangrijke voorwaarde voor het slagen van het project is de grondmobiliteit in de provincie en kavelruil. Daarvoor werkt ZLTO nauw samen met gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties. Er is sprake van een gebiedsgerichte aanpak. Het werkt alleen als we goede afspraken maken met de burens.

Boeren die de natuurdoelstelling willen combineren met de ambitie van hun bedrijf, kunnen rekenen op begeleiding van ZLTO. Samen werken we aan een toekomstvisie voor vijf tot tien jaar. Dat biedt kansen om te ondernemen.

Er zijn nog meer voordelen: boeren kunnen bijvoorbeeld hun bedrijfsoppervlakte vergroten met behoud van de mestplaatsingsruimte. Daarnaast behouden ze hun toeslagen.

### Bewuste keuze

Het Ondernemende Natuurnetwerk Brabant is klaar om uit te rollen.

ZLTO zoekt nog leden nabij de provinciale EHS om het Natuurnetwerk Brabant sneller, efficiënter, effectiever en met meer mensen compleet te maken en te beheren. Boeren en tuinders die er bewust voor kiezen om in kwetsbare gebieden te ondernemen. Geïnteresseerd? Neem voor een vrijblijvend gesprek contact op met projectleider Omgeving Rob Schrauwen:

[rob.schrauwen@zlto.nl](mailto:rob.schrauwen@zlto.nl).



Rob Schrauwen,

Projectleider Ondernemend Natuurnetwerk Brabant van ZLTO

“Natuurproductie op landbouwgronden biedt nieuwe ontwikkelmogelijkheden voor boeren en tuinders in Brabant.”



## Inloopavond project Oude Strijper Aa (Waterschap de Dommel)

Op dinsdag 4 april jl. organiseerde Waterschap De Dommel een inloopavond in de Hospes. Projectmedewerkers stonden daarbij klaar om grondeigenaren en pachters te informeren over het komende project rond de Oude Strijper Aa. Het waterschap gaat het beekdal herinrichten, om de natuur in en rond het water te versterken. Stukken bos en vennen dreigen te verdrogen en de natte natuurparel staat onder druk door de stikstofuitstoot. Bijzondere planten en diersoorten in het van oorsprong moeras- en vennengebied zijn (bijna) verdwenen.



Oude Strijper AA ter hoogte van de Heggerdijk

### Herinrichting beekdal

Om ervoor te zorgen dat het gebied beter water kan vasthouden, krijgt de Oude Strijper Aa ter hoogte van natuurgebied de Gastelsche Heide meer ruimte. Bij hevige regenval stroomt het water dan minder snel naar het landbouwgebied stroomafwaarts. Vanaf Strijperheg tot aan fietspad de Riesten, krijgt de beek een meer natuurlijke, langere loop. De beek zal daar minder diep worden en ruimte krijgen om gecontroleerd buiten zijn zomerbed te kunnen treden. Dit alles moet bijdragen aan een meer gedoseerde waterafvoer, minder wateroverlast en minder last van droogte.



Waterschapsavond foto 1



### Vorbereiding plannen

De herinrichting van het beekdal gebeurt tegelijk met de maatregelen die nodig zijn vanuit het Programma Aanpak Stikstof (PAS).

De plannen worden nu voorbereid, samen met provincie en andere partners en in overleg met betrokkenen. In 2021 moet het werk klaar zijn.



Waterschapsavond foto 2

### Op de hoogte blijven

Was u helaas verhinderd op 4 april maar wilt u wel graag op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rond de Oude Strijper Aa? Abonneer u dan op de digitale nieuwsbrief. Dat kan via de [website](#) of een mail naar [ybekema@dommel.nl](mailto:ybekema@dommel.nl). Op de website vindt u ook meer [projectinformatie](#).

## Mycorrhiza, de bodemmotor

Op 31 januari was Pius Floris te gast bij HHH. Na lang aanhouden wist de werkgroep jaarprogramma, deze internationaal bekende bodemdeskundige in huis te halen. Zijn verhaal zette velen aan het denken. De bodemvruchtbaarheid is op veel plaatsen door de jaren heen teruggelopen. Dit door o.a. eenzijdig mestgebruik zonder organische stofopbouw, te zwaar machinegebruik onder verkeerde omstandigheden etc. Daardoor komen ook afgeleide functies als waterregulatie, waterkwaliteit, klimaatfuncties (vastleggen koolstof) en biodiversiteit (bodemleven) onder druk te staan. Droge zandgronden zijn hiervoor extra gevoelig.

Volgens Floris kan snelle revitali-

satie van de bodem plaatsvinden, door het gebruik van bemestingsproducten op basis van de Mycorrhiza schimmel. Dit zijn bodemgebonden schimmels welke in symbiose leven met plantenwortels. In ruil voor suikers ontsluiten de schimmels voedingsstoffen en water voor de plant en maken het wortelstelsel tot 200x groter. Bij een betere opname van nutriënten en een beter vochtvasthoudend en vochtdoorlatend vermogen is potentiële productieverhoging te verwachten. Bovendien verbetert de waterkwaliteit door minder uitspoeling.

Dit seizoen worden bij De Duinboeren in Helvoirt veldproeven uitgezet.



## HENK'S COLUMN



### Biodiversiteit en Politiek

Ik hoop dat U goed heeft nagedacht en wijs heeft gestemd bij de laatste verkiezingen. Met zoveel partijen leek er voldoende keuze, vooral als u interesse had in de grote thema's als zorg, immigratie en AOW. Je kiest voor je idealen of wat het beste bij je past als gepensioneerde, ondernemer, huizenbezitter of student. Ik heb deze keer de verkiezingsprogramma's van verschillende partijen eens vergeleken met de doelstellingen van onze agrarische natuurvereniging. Het zal U niet verbazen dat ik hevig teleurgesteld ben. De groenste partij praat over investeren in schone lucht, helder water en veelzijdige natuur, maar bedoelen verhoogde belasting op auto rijden, CO2 uitstoot belastingen en kerncentrales sluiten. Het woord biodiversiteit komt niet voor in een 78 pagina tellend programma. Een woord dat wel éénmaal wordt gebruikt bij de grootste partij, die hun standpunten over natuur slapjes verdedigen onder voorbehoud van voldoende economische groei. De Haagse interesse, om een mooi buitengebied, waar natuur landschap en gezonde boerenbedrijven naast elkaar kunnen bestaan, is nihil. Tussen de 28 partijen die meededen zal er toch wel een echte boerenpartij zijn? Ook dat valt tegen; de traditionele partij voor agrarisch Nederland ziet al jaren de aanhang naar een ondernemerspartij overstappen. Bij hun 25 beste ideeën vinden ze de aanpak vechtscheidingen belangrijker dan ontwikkelingen in de landbouw of natuurbeleid. Een partij uit het politieke midden is er als enige in geslaagd om de indruk te wekken dat echt hebben nagedacht over beleid in natuur, landbouw en veehouderij. Ook al ben je het er niet mee eens, voelt dat al goed.

## SUCCESVOLLE GASTGEVERSAVOND VAN DE UILENWERKGROEP HEI, HEG EN HOOGEIND

Op 9 februari 2017 organiseerde de uilenwerkgroep van plattelandsvereniging Hei, Heg en Hoogeind een "gastgeversavond", waarbij naast de gastgevers ook de leden van de uilenwerkgroep zelf werden uitgenodigd voor een informatieve avond. Gastgevers zijn de personen die hun erf ter beschikking stellen voor het hangen van kerk- en/ of steenuilkasten, ten behoeve van het uilenbeschermingswerk. De avond werd ingevuld door een 4-tal personen. Na het openingswoord door Adrie Staals, coördinator van de uilenwerkgroep Hei, Heg en Hoogeind, gaf Jochem Sloothaak, provinciaal coördinator van het Brabants Landschap, een lezing over de organisatie van het uilenbeschermingswerk in Noord-Brabant en ging verder in op de biotoop van de kerk- en steenuil. Adrie Staals had een verhaal over de geschiedenis van de uilenwerkgroep; de resultaten over de afgelopen periode en de werkwijze van het uilenbeschermingswerk. Huisfotograaf Erik van Asten presenteerde een leuke compilatie van foto's over

het beschermingswerk van de uilen over de afgelopen 12 jaar. Wil Beeren, lid van onze uilenwerkgroep en ringer, gaf op een enthousiaste wijze uitleg over het broed-biologisch onderzoek en de waarde hiervan. Ten slotte werd de avond besloten met de uitreiking van een 8-tal certificaten door

Jochem Sloothaak aan de gastgevers die 5 jaar of langer broedende steenuiltjes op hun erf hebben gehad.

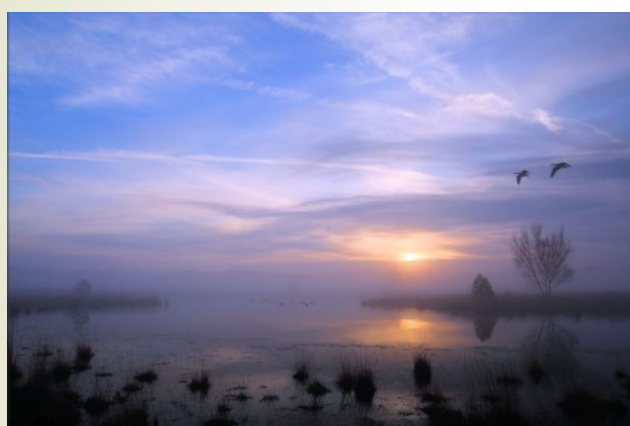
Met een volle zaal van ca. 75 personen en enthousiaste reacties van gastgevers kunnen we terugzien op een geslaagde avond.



*Jochem Sloothaak aan het woord tijdens de gastgeversavond*

## VOGELS SPOTTEN IN DE 21<sup>ste</sup> EEUW

Vogels spotten: een hobby waar velen, waaronder enkele van onze leden, zich uren mee bezig kunnen houden. Tijdens het spotten wordt goed bijgehouden welke soorten we waar en wanneer gezien hebben. Waar dit vroeger werd genoteerd in een veldboekje, wordt het nu op websites zoals [www.waarneming.nl](http://www.waarneming.nl) gedaan. Het grote voordeel is dat jouw waarnemingen dan worden gebruikt voor bijvoorbeeld soortmonitoring. Ook kan je dan prachtig zien welke soorten je al gespot hebt. Het nadeel is dat je dan nog steeds met je veldboekje staat te hannesen om thuis je waarnemingen in te voeren. Voor wie een smartphone heeft is dit verleden tijd. Sinds enkele jaren kan je gebruik maken van de gratis applicatie ObsMapp om je waarnemingen in te voeren van zowel vogels als andere dieren en planten. Met behulp van GPS word je locatie bepaald en vanaf je telefoon kan je direct foto's of geluidsopnames aan je waarneming koppelen, zo ben je meteen klaar. De fanatiekelingen onder ons kunnen ook soortgegevens zoals foto's, verspreidingsgegevens en geluiden opvragen. Zeker de geluiden kunnen heel handig zijn want ondanks dat vogelboeken prachtig en



gedetailleerde omschrijvingen maken zoals 'tsjink-tsjink-tsjink' voor bijvoorbeeld de gevarenroep van een merel blijft dit een kwestie van interpretatie. Naast het bijhouden en opzoeken van soorten kan je ook de omgeving in de gaten houden. Je kan recent gespotte soorten in de omgeving opvragen, zo mis je nooit meer een leuke of bijzondere vogelsoort.

## WEIDEGANG 2 APRIL FAMILIE SCHEPENS

“Koeiendans”  
De Melktap, het melkvee-  
bedrijf van de familie  
Schepens (Ulkendonken 4 in Maar-  
heeze) organiseerde in samenwerking  
met onze Plattelandsvereniging Hei,  
Heg & Hoogeind een “koeiendans” en  
open dag op 2 april jl.  
De koeien gingen na een winterperio-  
de op stal weer voor de eerste keer  
naar buiten,  
waar ongeveer 1000 mensen hun  
wilde capriolen gade sloegen. We kun-  
nen terugzien op een geslaagde dag,  
die zeker voor herhaling vatbaar is.





## Nieuws van Collectief Midden Brabant

Agrarisch Waterbeheer een succes: nog 50 km randen aan watergangen gezocht voor 2018.

Hebt u sloten die meer dan 8 maanden water voeren of ligt het perceel aan de beek? Dan kunt u deelnemen aan het agrarisch waterbeheer: het beheren van randen tegen een mooie vergoeding zonder veel extra inspanning. Ondertussen ligt er al ruim 100 km in het gebied van Midden Brabant.

Voor het beheer komt zowel grasland als akker in aanmerking. Zeker voor grasland is het beheer super eenvoudig: u maait de strook gewoon mee en voert het gras af. Wordt het perceel begraasd: ook geen probleem. Gewoon laten begrazen. Het beheer is eenvoudig. Het belangrijkste is *niet* mesten en *geen* gewasbeschermingsmiddelen toepassen op de rand. De vergoeding daarvoor bedraagt tussen de 1.206 en 1.950 euro per hectare per jaar, afhankelijk van het toegepaste beheer.

De randen verminderen uitspoeling

en afspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen naar de watergang. Verruiging aan de rand zal na verloop van tijd ook afnemen: voordelen voor de waterkwaliteit waarvoor een passende vergoeding wordt betaald.

Hebt u ook singels of knotbomen aan die watergang: ook deze kunnen in het beheer meedoen. Dat maakt een rand dan weer extra interessant.

Veel van onze leden doen ondertussen mee aan het randenbeheer. Zij hebben de ervaring dat het beheer goed past in de agrarische bedrijfsvoering. Het gewas op de randen wordt gezien als een agrarisch product. Er is dus geen schaduwwerking en ook de mestplaatsingsruimte wordt er niet door beïnvloed.

Ondertussen ook geïnteresseerd? de pakketten met het beheer en de bedragen staan op de website van Collectief Midden Brabant:



## COLOFON

*Plattelandsvereniging Hei, Heg & Hoogeind streeft naar een mooi buitengebied waar natuur, landschap en gezonde boerenbedrijven naast elkaar kunnen bestaan. Informatie over onze activiteiten vindt u op*

[www.hei-heg-hoogeind.dse.nl](http://www.hei-heg-hoogeind.dse.nl)

### Redactie Nieuwsbrief:

Erik van Asten

Thijs Bertens

Roel van Dijk

Peter Kerkhofs

Koen Staals

Henk Struving

**Foto's:** Erik van Asten  
(tenzij anders vermeld)

### Contactadres:

[hei-heg-hoogeind@dse.nl](mailto:hei-heg-hoogeind@dse.nl)

